

MISKOLCI EGYETEM

**MŰSZAKI FÖLD- ÉS
KÖRNYEZETTUDOMÁNYI
KAR**

ÁLTALÁNOS GAZDASÁGFÖLDRAJZ 2.

FÖLDRAJZ ALAPSZAK
(NAPPALI MUNKAREND)

2023/24 II. FÉLÉV

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

MISKOLCI EGYETEM
MŰSZAKI FÖLD- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZ-GEOINFORMATIKA INTÉZET

TARTALOMJEGYZÉK

1. Tantárgyleírás
2. Részletes tematika
3. Gyakorlati feladatok
4. Vizsgakérdések, írásbeli zárthelyi dolgozat

1. Tantárgyleírás

Tantárgy neve: Általános gazdaságföldrajz 2. Tárgyfelelős: Siskáné Dr. Szilasi Beáta, egyetemi docens	Tantárgy kódja: MFKST6401 Tárgyfelelős tanszék/intézet: Földrajz- Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Javasolt félév: 4.	Előfeltételek: Általános gazdaságföldrajz 1
Óraszám/hét (ea+gyak): 2+1	Számonkérés módja (a/gy/v): vizsga
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja: A tárgy célja, hogy bemutassa a világ mezőgazdasági termelésének típusait és ezek földrajzi adottságait. Meghatározza azokat a termelést befolyásoló tényezőket, melyek az egyre nagyobb létszámú emberiség mezőgazdasági termékekkel, élelmiszerekkel való ellátásában szerepet játszanak. Foglalkozunk a gazdálkodási tér, a természeti erőforrások, a társadalmi-gazdasági tényezők, a munkaerőhelyzet, a piac jellemzőivel. A tárgy keretében sor kerül az állam, mint gazdasági szereplő, valamint a vállalatok (SME, TNC) jellemzőinek vizsgálatára. A félév során megismerkednek a hallgatók a távközlés és infokommunikáció földrajzi jellemzőivel, valamint a közlekedés és infrastruktúra jelentőségével és szerepével. A hallgatók megismerik a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Képesé válnak a gazdaságföldrajzi ismereteik alapján a rokon- és társtudományok térreleváns eredményeinek értelmezésére.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen. Ismeri a geográfia alapvető módszereit a természet- és társadalomföldrajz fő szakterületein. Ismeri a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Rendelkezik elméleti és gyakorlati természet- és társadalom-földrajzi alapismeretekkel. Ismeri a logikus földrajzi állítások megfogalmazásának feltételeit, és az azokból levonható következtetések korlátait. Ismeri a természeti és az ezekkel összefüggésben lévő antropogén folyamatok törvényszerűségeit. képesség: Képes az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen meglévő összefüggések átlátására. Képes a földrajz szakterületén szerzett tudását alapvető gyakorlati problémák megoldására alkalmazni, beleértve azok számításokkal történő alátámasztását is. Képes alapvető természet- és társadalomtudományi ismeretei alapján a rokon- és társtudományok térreleváns eredményeinek értelmezésére. Képes a rutin szakmai problémákat felismerni, azok elméleti és gyakorlati megoldásához az elérhető könyvtári és elektronikus szakirodalmat feldolgozni, azt ott elérhető módszereket alkalmazni. Képes a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására attitűd: Törekszik a földrajztudományi elméletek, paradigmák, elvek minél teljesebb megismerésére. A megszerzett földrajzi ismeretei alkalmazásával törekszik a megfigyelhető földrajzi jelenségek minél alaposabb megismerésére, törvényszerűségeinek leírására, megmagyarázására. Nyitott a szakmai eszmecserére, a szakmai együttműködésre, törekszik arra, hogy feladatainak megoldása a munkatársak véleményének megismerésével, lehetőség szerint együttműködésben történjen. Képes tudásának gyarapítására és tanulmányainak magasabb szinten történő folytatására.	
autonómia és felelősség: Alapvető elméleti és alkalmazott földrajzi és releváns környezettudományi szakmai kérdésekben önállóan, források felhasználásával hoz döntéseket. Saját és beosztott munkatársai munkájának hatékonyságát, eredményességét, biztonságosságát reálisan, felelősséggel értékeli. Elvégzett szakmai munkájáért felelősséget	

vállal. Tisztában van a földrajzi tudományos kijelentések értékével, azok alkalmazhatóságával, korlátaival.

Tantárgy tematikus leírása:

1. ea. *Bevezetés, a természet áruvá válása*

1. gy. Féléves gyakorlati feladatok meghatározása

2. ea. *A világ mezőgazdaságának földrajzi alapjai, a termelést befolyásoló tényezők, A gazdálkodási tér; Természeti erőforrások*

2. gy. A statisztikai sorok fogalma és típusai. Statisztikai táblák.

3. ea. *A világ mezőgazdaságának földrajzi alapjai, a termelést befolyásoló tényezők, Társadalmi-gazdasági tényezők*

3. gy. Statisztikai táblázatok típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 1.

4. ea. *A mezőgazdasági termelés zonalitása, primer szektor*

4. gy. Statisztikai táblázatok típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 2.

5. ea. *A szekunder szektor szerepe a világgazdaságban, Változó súlypontok – átalakuló gazdasági szerep*

5. gy. Statisztikai táblázatok típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 3.

6. ea. *A terciér és a negyedik szektor szerepe a világgazdaságban.*

6. gy. Statisztikai táblázatok típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 4.

7. ea. *Termelés I. Értékláncok, termelési hálózatok.*

7. gy. Középértékek és azok számításai.

8. ea. *Termelés II. A vállalat mint gazdaságföldrajzi alapkategória.*

8. gy. Viszonyszámok és gyakorlati alkalmazásuk

9. ea. *Termelés III. A munka földrajza.*

9. gy. Gyakorlati példák/számítások viszonyszámokra.

10. ea. *Csere: A piac és a kereskedelem földrajzai, pénzügyi földrajz. .*

10. gy. Számítások elvégzése különböző középérték típusokra.

11. ea. *A fogyasztás földrajza;*

11. gy. Gyakorlati példák és számítások szóródásra.

12. ea. *Az állam mint gazdaságföldrajzi szereplő.*

12. gy. Statisztikai adatbázisok megismerése, adatsorokkal tulajdonságai.

13. ea. *Az infrastruktúra jelentősége és szerepe.*

13. gy. A kisvállalkozásokhoz kapcsolódó statisztikai táblázatok bemutatása

14. ea. *A távközlés és infokommunikáció földrajza.*

14. gy. A kisvállalkozásokhoz kapcsolódó statisztikai táblázatok bemutatása

Félévközi számonkérés módja:

A gyakorlatokról a maximális hiányzás 3 alkalom lehet. Gyakorlati feladat megfelelő szintű teljesítése, ami beleszámít, mint félévközi feladat teljesítés a vizsgajegybe 20%-ban. A vizsgajegy az órán végzett szóbeli munkában jelentkező aktivitásból (10%), a gyakorlati feladat (zárthelyi dolgozat) teljesítéséből (20%), valamint a félév végi vizsgajegyből (70%) tevődik össze. A vizsga során képesnek kell lennie a hallgatónak a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására.

Értékelés:

100–85% jeles; 84–75% jó; 74–63% közepes; 62–51% elégséges; 50–0%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Burgerné Gimes A. (1992): A világ mezőgazdasága. Gazdaságföldrajzi áttekintés.

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 159–183. (A mezőgazdasági földrajz I–III. részekhez)

Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2010.

Czirfusz Márton: Gazdaságföldrajz. Jegyzet oktatóknak és hallgatóknak. Miskolci Egyetemi Kiadó. Miskolc, 2014.

Statisztikák: www.ksh.hu; <http://econ.core.hu/doc/mt/2005/hun/stat.pdf>

Global Economic Outlook 2018 The Conference Board, Inc., 52 p.

<https://www.permanentrepresentations.nl/>.

Ajánlott irodalom:

Kovács Csaba Miklós: A világ mezőgazdasági földrajza. Presa Universitara, Kolozsvári Egyetemi kiadó.

Nagy Gábor: Az info-kommunikációs eszközök, rendszerek fejlődése, terjedése. In:

Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Bp. 2010. pp. 311-321.

Mészáros Rezső: Az információ, az oktatás, a kutatás és fejlesztés. In: Mészáros Rezső: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Bp. 2010.

Journal of Economic Geography, Oxford Academic Journal

2. Részletes tematika

Dátum	Előadás
2024.02.15	Bevezetés, a természet áruvá válása
2024.02.22	A világ mezőgazdaságának földrajzi alapjai, a termelést befolyásoló tényezők, A gazdálkodási tér; Természeti erőforrások
2024.02.29	A világ mezőgazdaságának földrajzi alapjai, a termelést befolyásoló tényezők, Társadalmi-gazdasági tényezők
2024.03.07	A mezőgazdasági termelés zonalitása, Primer szektor
2024.03.14	A szekunder szektor szerepe a világgazdaságban, Változó súlypontok – átalakuló gazdasági szerep
2024.03.21	A tercier és a negyedik szektor szerepe a világgazdaságban.
2024.03.28	Termelés I. Értékláncok, termelési hálózatok.
2024.04.04	Termelés II. A vállalat mint gazdaságföldrajzi alapkategória.
2024.04.11	Termelés III. A munka földrajza.
2024.04.18	Csere: A piac és a kereskedelem földrajzai, pénzügyi földrajz.
2024.04.25	A fogyasztás földrajza;
2024.05.02	Az állam mint gazdaságföldrajzi szereplő.
2024.05.09	Az infrastruktúra jelentősége és szerepe.
2024.05.16	A távközlés és infokommunikáció földrajza.

Dátum	Gyakorlat
2024.02.14	Féléves gyakorlati feladatok meghatározása
2024.02.21	A statisztikai sorok fogalma és típusai. Statisztikai táblák.
2024.02.28	Statisztikai táblázatok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 1.
2024.03.06	Statisztikai táblázatok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 2.
2024.03.13	Statisztikai táblázatok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 3.
2024.03.20	Statisztikai táblázatok fogalmának, típusainak megismerése, az ezekhez köthető gazdaságföldrajzi példák bemutatása 4.
2024.03.27	Középértékek és azok számításai.
2024.04.03	Viszonyszámok és gyakorlati alkalmazásuk
2024.04.10	Gyakorlati példák/számítások viszonyszámokra.
2024.04.17	Számítások elvégzése különböző középérték típusokra.
2024.04.24	Gyakorlati példák és számítások szóródásra.
2024.05.01	Statisztikai adatbázisok megismerése, adatsorokkal tulajdonságai.
2024.05.08	A kisvállalkozásokhoz kapcsolódó statisztikai táblázatok bemutatása
2024.05.15	A kisvállalkozásokhoz kapcsolódó statisztikai táblázatok bemutatása

3. Gyakorlati feladatok

A félév során megismert gazdaságföldrajzi számítások elvégzése az előző félévben, projektfeladat keretében, létrehozott saját kisvállalkozásokra vonatkozó adatokkal.

1. Végezze el a számítási feladatot a hiányzó adatok pótlására, adja meg a használt képletet!

Bázisviszonyszámok: V_b

Év	Forgalom m Ft-ban	Adat jele	Bázisviszonyszám számítás	Bázisviszonyszám %
2000	20	a_0	$\frac{a_0}{a_0} = \frac{20}{20} = 1 = 100\%$	$V_{b0} = 100\%$
2001	22	a_1	$\frac{a_1}{a_0} = \frac{22}{20} = 1,1$	$V_{b1} = 110\%$
2002	26	a_2	$\frac{a_2}{a_0} = \frac{26}{20} = 1,3$	$V_{b2} = 130\%$
2003	30	a_3	$\frac{a_3}{a_0} = \frac{30}{20} = 1,5$	$V_{b3} = 150\%$

$$\text{Általánosságban: } V_{bn} = \frac{a_{nl}}{a_0}$$

4. Vizgákérdések, írásbeli zárthelyi dolgozat

Általános gazdaságföldrajz 2. vizsgateszt

1. feladat A táblázatban felsorolt éghajlati jellemzőket, talajokat, természetű növényeket, tenyésztett állatokat, valamint erdőtípusokat, és a termelési módokat csoportosítsa a következők szerint (20 p):

A, egyenlítői öv

B, átmeneti és térítői öv

C, valódi mérsékelt öv

D, melegmérsékelt és a hidegmérsékelt öv

Adottság, jellemző	Éghajlati öv
az évi középhőmérséklet: 25 °C-nál magasabb; az évi ingadozás nem haladja meg az 5 °C-t	A
télen és nyáron is jelentős a felhős napok száma, gyakori a szemerkélő eső	C
legeltetés, oázisgazdálkodás	B
rozs, árpa, zab, burgonya, len, szálás takarmányok	D
lombhullató keményfafajták (tölgy, juhar, kőris, bükk)	C
mahagóni, ébenfa, balsafa, teakfa	A

nyáron a passzát szélrendszer leszálló ága alakítja az éghajlatot	B
fahéjszínű talajok, terra rossa	D
glejes, tőzeges, kotu talajok	D
zöldség-és citrusfélék, olíva, szőlő	D
ültetvényes gazdálkodás (kávé, banán)	A
talaj(terület)váltó gazdálkodás	A
rizs, tea, gyapot, dohány	D
extenzív állattenyésztés és öntözéses földművelés	B
a facsoportok között a csapadékos időszakban 2-3 m magas fűvek (elefántfű, bivalyfű, vadcukornád) tenyésznek	B
bambusz, eukaliptusz	D
teve, ló, szamár	B
nagy a kilúgzás és az erózió	A+D
datolyatermelés	B
fenyőerdő, nyár és nyírfa	D

2. FELADAT: A termelés földrajzi-vállalati szervezéséhez tartozik az offshoring (azon vállalatok tartoznak ebbe a kategóriába, melyek a cégbejegyzés országában nem folytatnak tevékenységet), és az outsourcing (egy cég olyan tevékenység vagy szolgáltatás elvégzését bízza egy külső vállalkozásra, amelyet jellemzően maga is el tudna végezni), írjon konkrét példát a két folyamatra vonatkozóan, egészítse ki a táblázatot! (12 p)

		Offshoring	
		Igen	Nem
Outsourcing	Igen	A Suzuki Salgótarjánban készített a szélvédőket egy magyar céggel	A Suzuki egy japán céggel készített a szélvédőket
	Nem	A Suzuki Salgótarjánban maga készíti a szélvédőket	A Suzuki maga végzi a szélvédők gyártását Japánban

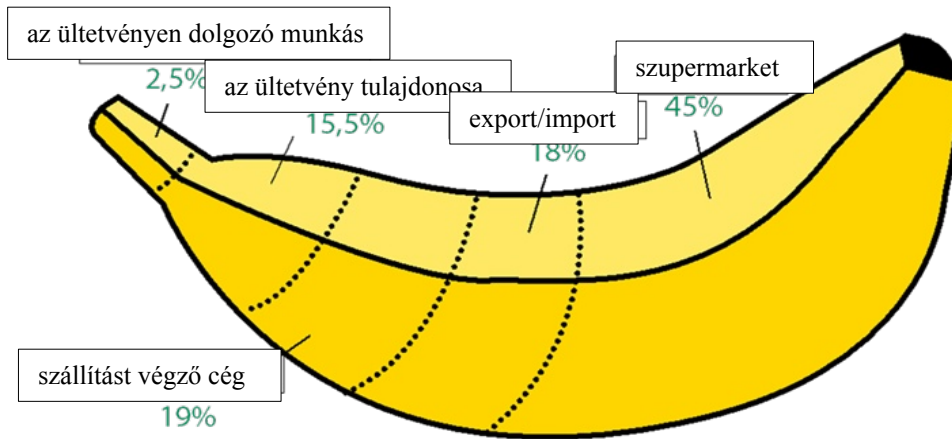
3. kérdés: Az infrastruktúrának két nagy csoportja van a klasszikus megközelítés szerint, nevezze meg ezt a két csoportot és írjon példákat a típusokra! (10 p)

1. Humán vagy társadalmi infrastruktúra: oktatás, egészségügy, művelődés, szabadidős szolgáltatások, zöldterület gazdálkodás, turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások, kereskedelem, bankrendszer

2. Vonalas vagy műszaki infrastruktúra: közlekedési hálózatok, távközlés, ivóvízellátás, szennyvízszolgáltatás, hulladékgazdálkodás

4. kérdés: Egészítse ki az ábrát! (10 p)

A banán értéklánca

Forrás: <http://www.bananalink.org.uk/>